EINDCONCEPT ZIENSWIJZE OP DE ONTWERP NOVI
In te dienen per post en e-mail

Excellentie,

Graag willen wij als regionale overheden in Limburg gezamenlijk reageren op de ontwerp NOVI die op 20 juni jl. is gelanceerd.

We pakken als regio graag samen met het Rijk de opgaven in ons gebied op
Nederland staat, zo begint de ontwerp NOVI, voor grote uitdagingen die van invloed zijn op onze fysieke leefomgeving. Sterk samenhangende opgaven, niet alleen ruimtelijk maar zeker ook economisch en maatschappelijk. Wij herkennen de opgaven die in de ontwerp NOVI centraal staan, het zijn opgaven die ook in onze provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies terugkomen. Met de ontwerp NOVI wordt een eerste stap gezet naar meer samenhang bij de aanpak van die opgaven. Het is belangrijk die samenhang bij de uitwerking, ook op regionaal niveau, vast te houden en concreet te maken.
Wij vinden het belangrijk om als overheden onze inspanningen en krachten te bundelen bij de aanpak van de opgaven. Het uitgangspunt van het Rijk 'we werken als één overheid, samen met de samenleving' in de ontwerp NOVI onderschrijven we dan ook. In Limburg werken wij als regionale overheden al geruime tijd samen aan omgevingsvraagstukken in onze regio, onder meer op basis van bestuursafspraken.
Op basis van de NOVI-gebiedsdialogen Limburg is in een achtergronddocument bij de ontwerp NOVI een schets van Limburg met belangrijkste opgaven opgenomen. Voor ons heel herkenbaar, en een goed vertrekpunt om als gelijkwaardige partners te komen tot een omgevingsagenda. We zullen dan wel verder moeten inzoomen op de opgaven per regio (Noord-, Midden- en Zuid-Limburg), iets waar in de genoemde NOVI-gebiedsdialogen een begin mee gemaakt is. In het strategisch BO MIRT afgelopen voorjaar is afgesproken dat we samen een plan van aanpak opstellen voor een omgevingsagenda. Dat plan van aanpak kan de partners overtuigen dat de keuze voor dit instrument het mogelijk maakt om de opgaven voor de Limburgse regio's goed neer te zetten en te komen tot afspraken voor een gezamenlijke aanpak met ruimte voor regionaal maatwerk. Dan krijgt het uitgangspunt 'we werken als één overheid, samen met de samenleving' ook echt inhoud. Belangrijk is ook dat de omgevingsagenda nauw samenhangt met het Nationaal Klimaatakkoord en de uitwerking daarvan.

NOVI-gebieden
In de ontwerp NOVI zit een uitnodiging aan decentrale overheden om NOVI-gebieden voor te dragen. Gedeputeerde Staten van Limburg hebben u onmiddellijk na het verschijnen van de ontwerp NOVI een brief gestuurd waarin zij Zuid-Limburg met argumenten omkleed voordragen als NOVI-gebied. De gemeenten uit de regio Zuid-Limburg ondersteunen die voordracht van harte.
Ook Oost-Brabant wordt in de ontwerp NOVI als voorbeeld van een NOVI-gebied genoemd. De regio's Noord-Limburg en Midden-Limburg hebben u, samen met de regio's Noordoost-Brabant, Zuidoost-Brabant en het Waterschap Aa en Maas een brief gestuurd waarin ze aangeven het aanbod om zich als NOVI-gebied Oost-Brabant samen verder te ontwikkelen graag aannemen. Gedeputeerde Staten van Limburg hebben kennisgenomen van die brief, waarin wordt aangegeven dat deze partijen gezamenlijk willen toewerken naar een gebiedsgerichte agenda met een langjarige programmatische aanpak en toegesneden instrumenten, als onderdeel van de Omgevingsagenda.

Goed dat versterken grensoverschrijdende relaties nu een nationaal belang is

Als geen ander zijn wij ons in Limburg dagelijks bewust van onze inbedding in Noordwest-Europa en het feit dat onze daily urban systems niet stoppen bij de landsgrens. Het benutten van economische kracht, kennis en arbeidsmarkt over de grens en het versterken van de grensoverschrijdende stedelijke agglomeraties vormen speerpunten in onze ambities. Wij voelen ons gesterkt door wat de NOVI daarover formuleert. Zoals het belang van goede verbindingen tussen knooppunten in binnen- en buitenland (bv. de grensoverschrijdende spoorverbindingen) en het belang van het slechten van grensbarrières. Grensoverschrijdend wordt als extra impuls aan de kenniseconomie samengewerkt om de Einstein-telescoop naar Zuid-Limburg en aangrenzend buitenland te halen.
De grensoverschrijdende aanpak is zeker niet alleen voor economie, mobiliteit en infrastructuur belangrijk. We roepen u op om daarnaast ook daadwerkelijk aandacht te geven aan de grensoverschrijdende opgaven en kansen voor thema's als (grond)water en energie. We willen daarbij graag behulpzaam zijn. Zo is het essentieel om in het aangekondigde Nationaal Programma Energiesysteem als uitwerking van de NOVI ruim aandacht te geven aan de aanhaking op internationale en grensoverschrijdende energienetwerken.

De kracht van de Limburgse economie
Wij onderschrijven uw opvatting dat een concurrerende, duurzame en circulaire economie in heel Nederland de basis vormt van de welvaart van ons land, en dat een goed vestigingsklimaat in alle regio's daarbij van belang is. Voor Limburg zijn zeker het industriecluster Chemelot, het agrofoodcomplex Greenport Venlo en de vier Brightlands campussen (Brightlands Chemelot Campus, Brightlands Maastricht Health Campus, Brightlands Campus Greenport Venlo en Brightlands Smart Services Campus) van grote betekenis. Dit zijn de fysieke kernlocaties voor innovatie en valorisatie, juist ook in samenhang met de grote concentratie van internationaal toonaangevende kennisinstituten direct over de grens (bv RWTH Aachen/ Melatencampus/ Fraunhoferinstituten), ze verdienen wat ons betreft absoluut aandacht in de NOVI en bijbehorende kaarten. De afgelopen jaren hebben wij met onze partners aanzienlijk geïnvesteerd in fysieke voorzieningen, de kennis- en valorisatie-infrastructuur (laboratoria, instituten, startup-faciliteiten e.d.) en andere aspecten die voor het innovatie-ecosysteem en vestigingsklimaat van belang zijn.

Aanhaking van Limburg op het (inter)nationaal energienetwerk is essentieel
Voor Limburg is cruciaal dat (de industrie in) onze provincie in de toekomst kan blijven beschikken over energie op basis van een nationaal, liefst internationaal, level playing field voor energiekosten. Level playing field wordt nu als aandachtspunt benoemd (specifiek voor verder landinwaarts gelegen industriële clusters zoals Chemelot). Mooi, maar wij vinden dat in de NOVI uitgelegd moet worden wat daarmee bedoeld wordt. Wat ons betreft is dat: 'Elk industriecluster in Nederland moet onder gelijke voorwaarden kunnen beschikken over energie op basis van (een combinatie van) directe aansluitingen, buisinfrastructuur, CO_2-infrastructuur en grensoverschrijdende aansluitingen.' We gaan ervanuit dat u hieraan uitwerking zult geven in het Nationaal Programma Energiesysteem. We vragen u om vooruitlopend op het resultaat van een zorgvuldige afweging van belangen in dat nationaal programma geen alternatieven onmogelijk te maken, in het bijzonder alternatieven die tot een zeer aanzienlijke kostenreductie leiden.
We begrijpen dat in de ontwerp NOVI ingezet wordt op het actief bieden van ruimte aan energie-intensieve bedrijven bij de aanlandingspunten. Het mag echter niet zo zijn dat vanwege de ligging landinwaarts Chemelot belemmeringen ondervindt bij het acquireren van nieuwe bedrijven die nodig zijn om de transitie naar een duurzame site in 2050 mogelijk te maken.
In de ontwerp NOVI wordt een wijziging van het Besluit Bouwwerken Leefomgeving aangekondigd, met het oog op het stimuleren van zon-PV op daken en gevels. Wij benadrukken het belang om snel tot zo'n wijziging te komen en daarop vooruitlopend al zo goed mogelijk hierop te kunnen anticiperen.

Op die manier kunnen zoveel mogelijk daken benut worden voor zon-PV om daarmee de noodzaak van gebruik van landbouwareaal, natuur en landschappelijk waardevolle gebieden te beperken.

Goed dat de NOVI erkent dat de verstedelijkingsopgaven per regio enorm verschillen
In Limburg vraagt vooral de herstructurering van de bestaande woningvoorraad veel aandacht. Om de kwalitatieve slag te maken die nodig is moeten de wooncorporaties niet beperkt worden in hun (financiële) mogelijkheden (door extra belastingdruk als gevolg van Verhuurdersheffing, Vennootschapsbelasting, ATAD). De oproep in de ontwerp NOVI om te zorgen voor voldoende planvoorraad betekent in delen van Limburg dat er, gelet op de oriëntatie, de ambitie bestaat om bij te dragen aan de grote woningopgave in de regio Zuidoost Brabant. In Zuid-Limburg bestaat de opgave vooral uit het terugdringen van de overmatige voorraad die niet meer aansluit bij de behoefte. Dat geldt in Limburg ook voor de winkelmarkt, waarbij wij inzetten op toekomstbestendige winkelclusters en versterking/ behoud van het voorzieningenniveau in binnensteden, wijken en kernen, met aandacht voor leefbaarheid en ondernemerschap.
We waarderen de inzet van het Rijk om de vitaliteit en leefbaarheid in gebieden met bevolkingsdaling te versterken, door ontwikkeling van regionaal economische toekomstperspectieven en toegesneden instrumentarium. De behoefte aan dergelijk instrumentarium is overigens groter dan aan extra instructieregels voor verstedelijking. De ruimtelijke, economische en sociale opgaven in anticipeerregio's kennen hun eigen dynamiek en vragen eveneens om maatwerkoplossingen en instrumenten.
We vragen u om mee vorm en inhoud te geven aan de in de ontwerp NOVI genoemde fondsvorming voor herstructurering, waarbij ook publiekrechtelijke borging van belang is. Terecht wordt in de NOVI gewezen op de verweving van de fysieke en sociale leefomgeving. Een punt dat naar onze opvatting absoluut aandacht verdient in de NOVI en bij de uitwerking daarvan is de huisvesting van arbeidsmigranten, in de bredere context van het arbeidsmarktvraagstuk bij een teruglopende beroepsbevolking. Dit vraagstuk kan op regionale schaal verschillend van aard zijn.

In het landelijk gebied komen veel opgaven samen
De ontwerp NOVI beschrijft hoe onder meer landbouwtransitie, opgaven op het gebied van natuur en biodiversiteit, energietransitie en vraagstukken rondom wateroverlast en –kwaliteit samenkomen in het landelijk gebied. We benadrukken in dat verband het belang van de land- en tuinbouw als economische sector, zeker voor Noord- en Midden-Limburg. De kracht van die regio zit in de combinatie van kennis op het gebied van landbouw, gezonde voeding, maakindustrie én logistiek.
Wij vragen ook uw aandacht voor de problematiek van de vrijkomende agrarische bebouwing. Dat vraagstuk speelt in heel Limburg, vooral in Noord- en Midden-Limburg. Naar schatting een kwart van de bestaande agrarische bedrijfsgebouwen komt de komende tien jaar leeg te staan. Langdurige leegstand van agrarische bebouwing kan leiden tot verloedering, gevaarlijke situaties, verrommeling en illegaal gebruik van leegstaande gebouwen, waarbij ondermijning van het gezag als sterk toenemend probleem wordt ervaren. Dit is dan ook meer dan een ruimtelijke opgave, namelijk ook een sociaal-maatschappelijke en financiële. Er liggen ook kansen, bv door herbenutting van vrijkomend areaal voor andere functies. Met een collectieve aanpak die verschillende beleidsdoelen met elkaar verbindt kan dit grote vraagstuk beter worden aangepakt. Dit vergt aandacht en ondersteuning van het Rijk.
In de ontwerp NOVI geeft u aan zich aanvullend te willen inzetten voor de bescherming van een select aantal waardevolle landschappen. Nu worden o.m. Groene Hart, Veluwe en de (verbrede) Nationale Parken genoemd. We vragen u om het Heuvelland aan die lijst toe te voegen. Immers ook dat gebied voldoet aan alle selectiecriteria. We vinden het belangrijk dat er door het Rijk samen met de regio aan behoud en versterking van de grote kwaliteiten gewerkt wordt, zonder dat dit ten koste gaat van de economische dynamiek van dit gebied.

In Limburg hebben wij ervaren dat de opgaven voor klimaatadaptatie urgent zijn. Waar het Heuvelland in 2018 werd getroffen door wateroverlast en modderstromen die buitenlands aandeden, was er tegelijkertijd sprake van ernstige droogte op de zandgronden in Noord- en Midden-Limburg. Een droogte die door het gebrek aan mogelijkheden om water aan te voeren heeft geleid tot schade aan natuur en landbouw. In de ontwerp NOVI lijkt de aandacht zich primair te richten op zoetwater als onderdeel van de drinkwatervoorziening. Wij verzoeken u om droogte en wateroverlast integraal onderdeel te laten uitmaken van de opgaven, en om gezamenlijk te komen tot een realistische aanpak.

Goede en complete kaartbeelden, waar nodig grensoverschrijdend, ondersteunen de visie
Het grensoverschrijdend karakter van de in ontwerp NOVI opgenomen kaarten is wisselend. De basistopografie incl. netwerken loopt steeds door in het buitenland. Mooi is ook dat weg-, water- en spoorinfrastructuur doorlopen en dat bv de luchthavens Düsseldorf en Weeze goed op de kaart staan, net als de binnenhaven van Duisburg. De luchthaven en binnenhaven van Luik ontbreken dan weer. Goede en complete kaartbeelden zijn van belang met het oog op een realistisch beeld van het regionaal vestigingsklimaat, maar ook bij het identificeren van ongewenste effecten op Nederlands grondgebied van het gebruik van voorzieningen over de grens (bv luchthaven Luik). Overigens wordt de luchthaven MAA (Maastricht Aachen Airport) niet consequent op alle kaarten vermeld. De IJzeren Rijn (historisch tracé) is op de kaart als bestaande internationale spoorverbinding opgenomen. We wijzen u op de eerder vanuit deze regio ingebrachte standpunten over het mogelijk toekomstig gebruik van dit tracé.
In de ontwerp NOVI benoemt u het belang van grensoverschrijdende energienetwerken voor een stabiel en duurzaam Noordwest-Europees energiesysteem. Daarbij horen ook kaarten waarop dergelijke netwerken goed zijn aangeduid, dat is nu niet het geval. We attenderen u er verder op dat belangrijke universiteiten en campussen direct over de grens op de kaart ‘economische kerngebieden’ ontbreken.

Tot slot
Een afschrift van deze brief hebben wij gestuurd naar de Vaste Commissie Binnenlandse Zaken van de Tweede Kamer.

Deze zienswijze wordt ingediend mede namens …

Gedeputeerde Staten van Limburg